16. 11. 2015

ID: 99611

SJM a dědění

Za situace, kdy z obsahu spisu nevyplývá a ani dovolatelé netvrdí, že by k zániku společného jmění zůstavitele a pozůstalé manželky ohledně nemovitého majetku v České republice došlo za života zůstavitele (např. dohodou), se ustanovení článku 25 odst. 5 Mezinárodní smlouvy uzavřené mezi ČSSR a SSSR o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních (vyhláška č. 95/1983 Sb.), nepoužije. Je-li dána pravomoc českého soudu (soudního komisaře) k projednání nemovitého dědictví nacházejícího se na území České republiky podle článku 43 odst. 2 smlouvy o právní pomoci po zůstaviteli, který byl ke dni smrti občanem Ruské federace, je - již z tohoto důvodu - dána pravomoc českého soudu (soudního komisaře) také k vypořádání společného jmění zůstavitele a jeho pozůstalé manželky, občanky Ruské federace, jestliže společné (nemovité) jmění bývalých manželů zaniklo smrtí zůstavitele bez ohledu na poslední bydliště bývalých manželů.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 2375/2014, ze dne 7.8.2015)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci dědictví po M. K., zemřelém dne 29. května 2011, za účasti 1) N. K., zastoupené JUDr. M.M., advokátkou se sídlem v P., 2) I. K., zastoupeného JUDr. G.B., advokátem se sídlem v P., a 3) E. K., zastoupené JUDr. G.B., advokátem se sídlem v P., vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 37 D 280/2011, o dovolání I. K. a E. K. proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. října 2013, č. j. 24 Co 87/2013-201, tak, že usnesení městského soudu se v části, v níž byly potvrzeny výroky soudu prvního stupně o potvrzení nabytí dědictví, o odměně soudního komisaře a o náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně a v části, v níž bylo rozhodnuto o náhradě nákladů odvolacího řízení, a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 15. března 2013, č. j. 37 D 280/2011-159, se – s výjimkou výroku o určení obvyklé ceny majetku, který měl zůstavitel s N. K. ve společném jmění, a výroku o určení obvyklé ceny majetku zůstavitele, výši jeho dluhů a čisté hodnotě dědictví – zrušují a věc se v tomto rozsahu vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 1 k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Řízení o dědictví po M. K., zemřelém dne 29.5.2011 (dále též jen „zůstavitel“), bylo zahájeno usnesením vydaným Obvodním soudem pro Prahu 1 dne 8.9.2011, č.j. 37 D 280/2011-6. Provedením úkonů v řízení o dědictví po zůstaviteli byla pověřena JUDr. Helena Čapková, notářka v Praze (§ 38 o.s.ř.).

Obvodní soud pro Prahu 1 usnesením ze dne 15.3.2013, č.j. 37 D 280/2011-159, určil obvyklou cenu nemovitého majetku nacházejícího se na území České republiky, který měl zůstavitel ve společném jmění se svou manželkou N. K. částkou 5.134.832 Kč a polovinu tohoto majetku zařadil do aktiv dědictví a ohledně druhé poloviny nemovitostí specifikovaných v tomto usnesení rozhodl, že připadá pozůstalé manželce; určil obvyklou cenu majetku zůstavitele ke dni jeho úmrtí částkou 2.567.416 Kč, výši dluhů částkou 0 Kč a čistou hodnotu dědictví částkou 2.567.416 Kč; potvrdil nabytí dědictví rovným dílem zákonným dědicům, tedy každému jednou třetinou; určil odměnu notářky JUDr. Heleny Čapkové částkou 19.140 Kč a hotové výdaje částkou 596 Kč a uložil dědicům N. K., I. K. a E. K., aby náklady řízení ve výši 19.736 Kč společně s 21 % DPH ve výši 4.144,56 Kč, tedy celkem (po zaokrouhlení) 23.881 Kč, uhradili rovným dílem, tedy každý ve výši 7.960,33 Kč, a to do 15 dnů od právní moci tohoto usnesení. Vycházel ze zjištění, že „zůstavitel byl ke dni smrti občanem Ruské federace, byl od 16.12.2009 ženatý s N. K. a byl bezdětný“, že „zůstavitele přežili oba jeho rodiče“,

že „zůstavitel nezanechal závěť“, že „dědici ze zákona se stali na základě výsledku dědického řízení v Ruské federaci manželka N. K., otec I. K. a matka E. K.“, že „nebylo prokázáno společné bydliště zůstavitele a jeho manželky N. K. na území České republiky“, a dovodil, že v souzené věci je třeba postupovat „podle Mezinárodní smlouvy uzavřené mezi ČSSR a SSSR o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních (vyhláška č. 95/1983 Sb.)“, že „osobní a majetkové vztahy manželů se řídí dle ustanovení článku 25 odst. 2 uváděné mezinárodní smlouvy právním řádem smluvní strany, jejímiž občany jsou“, že proto „vycházel z hmotně právních ustanovení třetí části občanského zákoníku Ruské federace ze dne 30.11.1994 a zákona o rodině Ruské federace ze dne 29.12.1995, jeho kapitoly sedmé – Zákonné podmínky jmění manželů“, že pravomoc českého soudu je dána (pouze) k dědění nemovitého majetku zůstavitele, který se nachází na území České republiky „podle článku 43 odst. 2 mezinárodní smlouvy“. Protože nemovitý majetek nacházející se na území České republiky „byl nabyt manžely za trvání jejich manželství“ a „v průběhu řízení nebyla zjištěna existence manželské smlouvy upravující odlišně spoluvlastnictví manželů“, soud dospěl k závěru, že vypořádání společného jmění je třeba provést „podle českých procesních norem“ (§ 175l o.s.ř. ve znění do 31.12.2013) a to „rovným dílem podle článku 39 odst. 1 zákona o rodině Ruské federace“. Jelikož dědicové neuzavřeli dohodu o vypořádání dědictví, soud postupoval „v souladu s ustanovením článku 1141 odst. 2 občanského zákoníku Ruské federace“ a potvrdil dědicům dědictví „podle jejich zákonných podílů, tedy každému z nich jednou třetinou“.

K odvolání I. K. a E. K. Městský soud v Praze usnesením ze dne 31.10.2013, č.j. 24 Co 87/2013-201, usnesení soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že „žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení“. Odvolací soud se ztotožnil se závěry soudu prvního stupně, že „zůstavitel měl státní občanství Ruské federace“, že v souzené věci je třeba „postupovat podle Smlouvy mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních, která je obsažena ve vyhlášce č. 95/1983 Sb., ve znění pozdějších předpisů“, a to zejména „podle ustanovení, která upravují pravomoc soudu v dědických věcech, tj. články 39 až 48“, že „z ustanovení článku 40 odst. 2 a článku 43 odst. 2 je nepochybné, že v dané věci je dána pravomoc justičních orgánů České republiky k projednání nemovitého majetku, který se stal předmětem dědictví po zůstaviteli a který se nachází na území České republiky“, že „nedílnou součástí dědického řízení dle právního řádu České republiky je určení obvyklé ceny majetku, který měl zůstavitel s poz. manželkou ve společném jmění“, a že proto „bylo nezbytné před rozhodnutím o obvyklé ceně dědictví, výši dluhů a čisté hodnotě dědictví a před rozhodnutím o nabytí dědictví zjistit, zda a jaký nemovitý majetek měl zůstavitel ve společném jmění s poz. manželkou, a provést jeho vypořádání“, že „podle článku 25 odst. 2 mezinárodní smlouvy bylo třeba při rozhodování o tom, jaký majetek patří do společného jmění zůstavitele a poz. manželky, vycházet z článku 34 zákona o rodině Ruské federace“, že „smlouva o převodu bytové jednotky uzavřená mezi T. H. a zůstavitelem, jejímž předmětem byla bytová jednotka č. 722/12 v budově čp. 722, stojící na pozemku parc. č. 705, v k.ú. S., byla uzavřena za trvání manželství zůstavitele a poz. manželky“, že „je nerozhodné, zda kupní smlouvu uzavřel pouze zůstavitel“, a že soud prvního stupně „správně tuto bytovou jednotku zařadil do majetku náležejícího do společného jmění zůstavitele a poz. manželky“, že „je bez významu též námitka odvolatelů, že podle listu vlastnictví tato nemovitost nebyla zapsána v katastru nemovitostí jako společné jmění zůstavitele a poz. manželky“, neboť „zápis vlastnického práva v katastru nemovitostí není rozhodující pro posouzení, zda uvedený majetek je v režimu společného jmění manželů“, dále že soud prvního stupně „správně zařadil do společného jmění zůstavitele a poz. manželky“ také „stavby dvou dřevěných chatek v k.ú. Z.“, neboť „k převodu vlastnictví k nim došlo za trvání manželství zůstavitele a poz. manželky“, a konečně neshledal důvodnou „námitku, že soud prvního stupně měl ve vztahu k předmětnému majetku postupovat ve smyslu § 175k odst. 3 o.s.ř. (ve znění účinném do 31.12.2013)“, neboť v souzené věci „nejde o situaci, kterou by bylo namístě řešit postupem podle § 175k odst. 3 o.s.ř. (ve znění účinném do 31.12.2013)“, když „námitka odvolatelů, že předmětný majetek nepatří do společného jmění zůstavitele a poz. manželky, se pohybuje v rovině právní

(nikoliv skutkové)“.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podali I. K. a E. K. dovolání. Namítají, že „Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních nebyla správně aplikována“, že „osobní a majetkové vztahy manželů se řídily ruským právem, a to i ohledně majetku, který se nacházel v České republice“, že také „k řízení o majetkových vztazích manželů je dána pravomoc ruských orgánů, což vyplývá z první věty článku 25 odst. 5 Česko-ruské smlouvy o právní pomoci“, že proto „v dědickém řízení nebylo možné postupovat podle § 175l odst. 1 o.s.ř. (ve znění do 31.12.2013)“, neboť „české soudy nemají pravomoc rozhodnout, co patří pozůstalému manželovi, protože tato otázka s děděním nesouvisí“, že rovněž „z řízení o vkladu vlastnického práva zůstavitele a jeho manželky k bytu č. 1486/15 vyplývalo, že jde o manžele cizího práva a jejich majetek není předmětem společného jmění manželů“, že „ve výpisu z LV č. 5847 k.ú. N. již není uvedeno, že jde o majetek v SJM“, a že „v kupní smlouvě týkající se bytu byl jako kupující uvedený jen zůstavitel, na rozdíl od další kupní smlouvy o bytu, kterou již sjednal zůstavitel se svou manželkou“. Dovolatelé proto navrhují, aby dovolací soud zrušil usnesení odvolacího soudu, jakož i rozhodnutí soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení, nebo aby „změnil rozhodnutí obou soudů“ způsobem, který v dovolání navrhli.

N. K. uvedla, že považuje dovolání za „nepřípustné“, že „napadené rozhodnutí bylo vydáno v souladu s tuzemskými i mezinárodními předpisy“, že „k projednání nemovitého majetku, který se nachází na území České republiky, je dána pravomoc českých justičních orgánů“, že „vypořádání společného jmění je nutnou a nedílnou součástí dědického řízení“, že „rozhodující je, že k nabytí předmětného bytu došlo za trvání manželství“ a „rozsah společného jmění manželů nebyl modifikován“. Navrhla, aby dovolací soud dovolání jako nepřípustné odmítl, případně jako nedůvodné zamítl.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnými osobami (účastníky řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 občanského soudního řádu, se nejprve zabýval otázkami, zda je dovolání přípustné a v jakém rozsahu bylo usnesení odvolacího soudu dovoláním dotčeno.

Dovolání proti usnesení odvolacího soudu je třeba i v současné době projednat a rozhodnout - jak vyplývá z ustanovení Čl. II bodu 2 zákona č. 293/2013 Sb. (neboť řízení v projednávané věci bylo zahájeno v době přede dnem 1.1.2014) - podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, účinném do 31.12.2013 (dále jen „o.s.ř.“).

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o.s.ř.).

Dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden (§ 242 odst. 1 o.s.ř.). Dovolací soud není vázán rozsahem dovolacích návrhů ve věcech, v nichž lze zahájit řízení bez návrhu, v případech, kdy na rozhodnutí o napadeném výroku je závislý výrok, který dovoláním nebyl dotčen, v případech, kde jde o taková společná práva nebo povinnosti, že se rozhodnutí musí vztahovat na všechny účastníky, kteří vystupují na jedné straně, a kde platí úkony

jednoho z nich i pro ostatní (§ 91 odst. 2 o.s.ř.), třebaže dovolání podal jen některý z účastníků, jakož i tehdy, jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky (srov. § 242 odst. 2 o.s.ř.).

Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci (mimo jiné) zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu nepodléhá - srov. § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 o.s.ř.), že zůstavitel byl od 16.12.2009 až ke dni smrti ženatý s N. K., neměl děti a jeho rodiče I. K. a E. K. jej přežili. Zůstavitel i jeho manželka N. K. byli občany Ruské federace se společným bydlištěm v M. Zůstavitel byl ke dni své smrti zapsán v katastru nemovitostí jako vlastník jednotky, bytu nacházejícím se v budově na pozemku parc. č. 705, vše zapsáno u Katastrálního úřadu pro hlavní město Prahu, Katastrální pracoviště Praha na LV č. 1243 pro katastrální území S., obec P., a spoluvlastnického podílu v rozsahu 215/13576 na společných částech budovy a na pozemku parc. č. 705, zastavěná plocha a nádvoří, vše zapsáno u Katastrálního úřadu pro hlavní město Prahu, Katastrální pracoviště Praha na LV č. 940 pro katastrální území S., obec P.; společně s N. K. jako spoluvlastník jednotky, bytu nacházejícím se v budově na pozemku parc. č. 1987, vše zapsáno u Katastrálního úřadu pro hlavní město Prahu, Katastrální pracoviště Praha na LV č. 5847 pro katastrální území N., obec P., a spoluvlastnického podílu v rozsahu 2635/92765 na společných částech budovy a na pozemku parc. č. 1987, zastavěná plocha a nádvoří, vše zapsáno u Katastrálního úřadu pro hlavní město Prahu, Katastrální pracoviště Praha na LV č. 88 pro katastrální území N., obec P. Dále byl zůstavitel vlastníkem staveb dvou dřevěných chatek o výměře 20 m2 a 4 m2 nezapsaných v katastru nemovitostí a umístěných na zahradním dílci cizích pozemků parc. č. 2874/119 a 2873/2, zapsaných u Katastrálního úřadu pro hlavní město Prahu, katastrální pracoviště Praha na LV č. 2626 pro katastrální území Z., obec P.

Vzhledem k tomu, že zůstavitel byl občanem Ruské federace, a protože ve vztahu k Ruské federaci je Česká republika vázána dvoustrannou mezinárodní smlouvou, je třeba v dané věci – jak soudy správně dovodily – postupovat podle Smlouvy uzavřené mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních, uveřejněné ve Sbírce zákonů jako vyhláška č. 95/1983 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále také jen „smlouva o právní pomoci“). Ustanovení zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění účinném do 31.12.2013 (dále také jen „zákon č. 97/1963 Sb.), se proto použijí jen, pokud smlouva o právní pomoci nestanoví něco jiného (srov. § 2 zákona č. 97/1963 Sb.).

Dovolatelé nezpochybňují závěr soudů, že v souzené věci je dána pravomoc českých justičních orgánů „k projednání nemovitého majetku, který se stal předmětem dědictví po zůstaviteli a který se nachází na území České republiky“ (srov. článek 43 odst. 2 smlouvy o právní pomoci). Jak vyplývá z obsahu dovolání, dovolatelé napadají výrok, jímž soudy rozhodly o vypořádání společného jmění zůstavitele a N. K. Protože jde o případ, kdy na rozhodnutí o napadeném výroku jsou závislé ostatní výroky (výrok o určení obvyklé ceny majetku zůstavitele, výši jeho dluhů a čisté hodnotě dědictví, výrok o potvrzení nabytí dědictví, výrok o odměně soudního komisaře a o náhradě nákladů řízení), které dovoláním nebyly výslovně dotčeny, není dovolací soud ve smyslu § 242 odst. 2 o.s.ř. vázán rozsahem dovolání a předmětem dovolacího řízení je přezkoumání usnesení odvolacího soudu v celém rozsahu.

V projednávané věci bylo pro rozhodnutí soudů (mimo jiné) významné vyřešení právní otázky, zda za situace, kdy je dána pravomoc českých soudů k projednání dědictví po zůstaviteli, který byl občanem Ruské federace, podle článku 43 odst. 2 smlouvy o právní pomoci ohledně nemovitého majetku nacházejícího se na území České republiky, je dána také pravomoc českých soudů k vypořádání části společného jmění tohoto zůstavitele a jeho pozůstalé manželky, občanky Ruské federace, týkající se nemovitého majetku nacházejícího se na území České republiky ve smyslu § 175l o.s.ř. ve znění do 31.12.2013. Vzhledem k tomu, že tato otázka procesního práva dosud nebyla v rozhodování

dovolacího soudu vyřešena a že její posouzení bylo v projednávané věci významné (určující), dospěl Nejvyšší soud České republiky k závěru, že dovolání I. K. a E. K. je podle ustanovení § 237 o.s.ř. přípustné.

Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.), Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Podle článku 40 odst. 2 smlouvy o právní pomoci se dědění nemovitého majetku řídí právním řádem té smluvní strany, na jejímž území se nemovitý majetek nachází. Podle článku 40 odst. 3 smlouvy o právní pomoci posouzení toho, zda majetek, který je předmětem dědění, se považuje za movitý nebo za nemovitý, se řídí právním řádem té smluvní strany, na jejímž území se majetek nachází.

Z uvedeného vyplývá, že v souzené věci je při projednání dědictví ohledně nemovitého majetku zůstavitele nacházejícího se na území České republiky nutno postupovat podle hmotně právních ustanovení českého právního řádu. Podle § 48 zákona č. 97/1963 Sb. soudy postupují v řízení (tedy také v řízení o dědictví) podle českých procesních předpisů.

Vzhledem k tomu, že zůstavitel zemřel dne 29.5.2011, je třeba v řízení o dědictví v prvním a druhém stupni i v současné době postupovat podle zákona č. 99/1963 Sb., ve znění účinném do 31.12.2013 (dále jen „OSŘ“, srov. Čl. II bod 3. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Při dědění se použije právo platné v den smrti zůstavitele, tedy zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů účinném do 31.12.2013 (dále jen „obč. zák.“, srov. § 3069 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

Podle ustanovení § 175l odst. 1 OSŘ měl-li zůstavitel s pozůstalým manželem majetek ve společném jmění, soud rozhodne o obvyklé ceně tohoto majetku v době smrti zůstavitele a podle zásad uvedených v občanském zákoníku určí, co z tohoto majetku patří do dědictví a co patří pozůstalému manželovi. Závisí-li rozhodnutí na skutečnosti, která zůstala mezi pozůstalým manželem a některým z dědiců sporná, postupuje soud podle § 175k odst. 3 OSŘ.

Jestliže manželství zaniklo smrtí zůstavitele nebo jeho prohlášením za mrtvého, postupuje soudní komisař (soud) při vypořádání společného jmění zůstavitele a pozůstalého manžela podle ustanovení § 175l OSŘ. Měl-li zůstavitel s pozůstalým manželem majetek ve společném jmění nebo, vyhradili-li si manželé (buď po uzavření nebo již v době před uzavřením manželství) vznik společného jmění zcela nebo zčásti ke dni zániku manželství, zjišťuje soud (soudní komisař) jeho rozsah a obvyklou cenu v době zániku společného jmění (tedy v době smrti zůstavitele) a provádí vypořádání tohoto majetku podle zásad uvedených v občanském zákoníku (srov. § 149 odst. 2 až 4 obč. zák.) nebo v jiných zákonech (např. v obchodním zákoníku).

Podle článku 25 odst. 1 smlouvy o právní pomoci osobní a majetkové vztahy manželů se řídí právním řádem smluvní strany, na jejímž území mají společné bydliště. Podle článku 25 odst. 5 věty první smlouvy o právní pomoci k řízení o osobních a majetkových vztazích manželů je dána pravomoc orgánů smluvní strany, jejíž právní řád má být použit podle odstavců 1, 2 a 3.

Zákon o rodině Ruské federace ze dne 29.12.1995, č. 223-FZ, ve znění pozdějších předpisů (dále také jen „zákon o rodině Ruské federace“), upravuje majetkové vztahy mezi manžely v kapitole 7. článcích 33 až 46. Společné jmění manželů upravuje také občanský zákoník Ruské federace ze dne 30.11.1994, ve znění pozdějších předpisů (dále také jen „občanský zákoník Ruské federace“) v článku 256.

Dovolatelé namítají, že „k řízení o majetkových vztazích manželů“ je dána pravomoc „ruských a

nikoliv českých orgánů“, což dovozují z článku 25 odst. 5 ve spojení s článkem 25 odst. 1 smlouvy o právní pomoci, který stanoví pro řízení o majetkových vztazích manželů pravomoc orgánů Ruské federace, a že „soudy neměly postupovat podle § 175l OSŘ“. Dovolací soud s jejich názory nesouhlasí z následujících důvodů.

Především je nutno respektovat jednu ze základních zásad mezinárodního práva soukromého, že soudy jsou vždy povinny aplikovat české procesní předpisy a že v každém státě se používá pouze jeho vlastních procesních předpisů. Tato zásada je zakotvena v ustanovení § 48 zákona č. 97/1963 Sb. a smlouva o právní pomoci neobsahuje žádné ustanovení, které by z uplatnění této zásady činilo výjimku. Ustanovení § 175l OSŘ je přitom ustanovením obsaženým v procesním předpise, které upravuje postup soudů při vypořádání společného jmění manželů. Jde tedy bezpochyby o ustanovení, které má procesní povahu. Jestliže český právní řád upravuje vypořádání společného jmění bývalých manželů zaniklé v důsledku smrti jednoho z manželů (obligatorně) v rámci řízení o dědictví (v již zmiňovaném § 175l OSŘ), zatímco zákon o rodině Ruské federace (ani občanský zákoník Ruské federace) neobsahují žádné podobné speciální ustanovení ohledně majetkového vypořádání manželů při zániku manželství smrtí jednoho z manželů, je nezbytné při řešení střetu mezi pravomocemi jednotlivých smluvních stran smlouvy o právní pomoci zohlednit spjatost české právní úpravy dědění a vypořádání společného jmění bývalých manželů. V neposlední řadě svědčí pro pravomoc českých soudů rovněž funkční hledisko, neboť poměrně výhodná situace pozůstalého manžela při vypořádání společného jmění je v českém dědickém právu kompenzována tím, že manžel není zařazen mezi neopomenutelné dědice. Nutno proto uzavřít, že za situace, kdy z obsahu spisu nevyplývá a ani dovolatelé netvrdí, že by k zániku společného jmění zůstavitele a pozůstalé manželky ohledně nemovitého majetku v České republice došlo za života zůstavitele (např. dohodou), se ustanovení článku 25 odst. 5 smlouvy o právní pomoci nepoužije. Je-li dána pravomoc českého soudu (soudního komisaře) k projednání nemovitého dědictví nacházejícího se na území České republiky podle článku 43 odst. 2 smlouvy o právní pomoci po zůstaviteli, který byl ke dni smrti občanem Ruské federace, je - již z tohoto důvodu - dána pravomoc českého soudu (soudního komisaře) také k vypořádání společného jmění zůstavitele a jeho pozůstalé manželky, občanky Ruské federace, jestliže společné (nemovité) jmění bývalých manželů zaniklo smrtí zůstavitele bez ohledu na poslední bydliště bývalých manželů.

Závěr odvolacího soudu, že je „nezbytné, aby soud před rozhodnutím o obvyklé ceně dědictví, výši dluhů a čisté hodnotě dědictví a před rozhodnutím o nabytí dědictví zjistil, zda a jaký nemovitý majetek měl zůstavitel ve společném jmění s pozůstalou manželkou a aby provedl jeho vypořádání“ podle § 175l OSŘ, je proto správný.

Dále dovolatelé namítají, že „majetkové poměry manželů se řídí cizím právem a nelze je vypořádávat podle zásad uvedených v občanském zákoníku“. Tato námitka nemůže být opodstatněná, a to již proto, že soudy v projednávané věci - jak vyplývá z odůvodnění jejich rozhodnutí - při posouzení otázek týkajících se vypořádání majetkových vztahů zůstavitele a pozůstalé manželky podle článku 25 odst. 1 smlouvy o právní pomoci skutečně postupovaly a při rozhodování o tom, jaký majetek patří do společného jmění zůstavitele a pozůstalé manželky a o určení podílů bývalých manželů správně aplikovaly a interpretovaly zákon o rodině Ruské federace, zejména články 34 a 39.

Ani ostatní námitky dovolatelů, jimiž zpochybňují správnost soudy stanoveného rozsahu společného jmění, a to, že „byt“ není „předmětem společného jmění manželů“, neboť „ve výpisu z LV č. 5847 k.ú. N. již není uvedeno, že jde o majetek v SJM“, a že „byt (a jemu odpovídající spoluvlastnický podíl na budově a pozemku)“ není předmětem společného jmění, neboť „v kupní smlouvě byl jako kupující uvedený jen zůstavitel, který je v katastru nemovitostí zapsán jako jediný vlastník“, nejsou důvodné. Jednak proto, že - jak správně uvedl již odvolací soud - zápis v katastru nemovitostí není pro posouzení, zda předmětný majetek spadá do společného jmění manželů či nikoliv, rozhodující, jednak proto, že v řízení bylo prokázáno, že obě smlouvy (jak smlouva o převodu bytové jednotky ze dne

15.4.2011, tak smlouva „kupní o převodu vlastnického práva k bytové jednotce“ ze dne 6.5.2011) byly uzavřeny za trvání manželství zůstavitele s N. K. a podle článku 34 odst. 2 zákona o rodině Ruské federace patří do společného jmění získaného manžely během manželství mimo jiné také nabytí nemovitého majetku získaného manžely „nezávisle na tom, na jméno kterého z manželů“ byl nemovitý majetek získán. Za situace, kdy v řízení nebyla zjištěna existence manželské smlouvy upravující jiný režim společného jmění (a dovolatelé existenci takové smlouvy ani netvrdí), postupovaly soudy správně, jestliže společné jmění zůstavitele a pozůstalé manželky vypořádaly rovným dílem (v souladu s článkem 39 odst. 1 zákona o rodině Ruské federace).

Dovolací soud v souzené věci není - jak bylo shora odůvodněno - vázán rozsahem dovolání ve smyslu § 242 odst. 2 o.s.ř., a proto přezkoumal rozhodnutí odvolacího soudu i v části, jež nebyla dovoláním výslovně napadena, přitom dospěl k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu není správné v části, v níž byl potvrzen výrok rozhodnutí soudu prvního stupně o nabytí dědictví podle zákonných podílů jednotlivých dědiců ve stejné výši (ve výši jedné třetiny). Odvolací soud sice v odůvodnění svého usnesení správně uvedl, že podle článku 40 odst. 2 smlouvy o právní pomoci se dědění nemovitého majetku řídí právním řádem té smluvní strany, na jejímž území se nemovitý majetek nachází, tedy v daném případě občanským zákoníkem České republiky, přesto však potvrdil usnesení soudu prvního stupně i ve výroku, kterým soud prvního stupně „v souladu s ustanovením článku 1141 odst. 2 občanského zákoníku Ruské federace“ potvrdil nabytí dědictví všem dědicům rovným dílem („každému z nich jednou třetinou“). Podle ustanovení § 474 odst. 2 obč. zák., jenž měl být v posuzované věci správně aplikován, se přitom při dědění podle druhé skupiny uplatní pravidlo, že dědici dědí stejným dílem, manžel však vždy nejméně jednu polovinu dědictví.

Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu není [v části, v níž byl potvrzen výrok soudu prvního stupně o potvrzení nabytí dědictví, a na něm závislých výrocích (tj. v části potvrzující výrok o odměně soudního komisaře, v části, v níž byl potvrzen výrok o náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně a v části, v níž bylo rozhodnuto o náhradě nákladů odvolacího řízení)] správné, neboť není v souladu se zákonem. Protože nejsou splněny podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání nebo pro změnu napadeného usnesení odvolacího soudu, Nejvyšší soud České republiky napadené usnesení v uvedeném rozsahu podle ustanovení § 243e odst.1 o.s.ř. zrušil. Protože důvody, pro které bylo zrušeno usnesení odvolacího soudu, platí i na usnesení soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud České republiky i toto rozhodnutí (s výjimkou výroku o určení obvyklé ceny majetku, který měl zůstavitel s N. K. ve společném jmění, a výroku o určení obvyklé ceny majetku zůstavitele, výši jeho dluhů a čisté hodnotě dědictví) a věc vrátil v tomto rozsahu soudu prvního stupně (Obvodnímu soudu pro Prahu 1) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o.s.ř.).

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- Odpovědnost za vady
- Náhrada nákladů na výživu pozůstalých (jiných) osob
- Mezinárodní příslušnost ve věcech rodičovské zodpovědnosti
- Smlouva o dílo (exkluzivně pro předplatitele)
- Spotřebitelský úvěr (exkluzivně pro předplatitele)
- Starobní důchod (exkluzivně pro předplatitele)
- Veřejná obchodní společnost (exkluzivně pro předplatitele)

- Vypořádání SJM (exkluzivně pro předplatitele)
- Přiměřené protiplnění
- Předkupní právo
- Ochrana osobnosti